

kraftigast afvärjas, och det synes äfven, som om icke ens den inskränkta ersättningen för partiela förluster kunde till dem blifva en lockmat.

Hufvudsaken är ännu, att bolaget komme att bestå endast af skeppsredare. Ty detta skulle göra hvar och en deltagare varsam att öfva och uppmuntra bedrägerier. Försäkringen skulle upphöra att vara ett spel, men uppfylla sin bestämmelse att försäkra mot verklig olycka och ruin, hvilken sednare äfven på »sjelfförvållade förluster» byggda konkurser, såsom erfarenheten lärt, icke lyckats att afböja.

10

123 KÄRLEK OCH BROTT.

Saima n:o 31, 32, 33 och 13 I., 8. och 15. VIII 1844, 27. III 1845

I den ljusa svala sommarnatten suto på en öppen plan, som sakta sluttrade mot sjöstranden, ett ungt par i förtroligt samtal. Han höll den ena handen kring den unga sjuttonåriga tärnans veka midja, och den andra hvilade lätt på hennes venstra arm. Han talade derunder tyst men ifrigt och letade stundom i hennes tankfulla öga ett återsvar. Hon höll detta fästadt på en ny blank guldring, med hvilken hennes fingrar medvetslöst lekte; men vid hans blick vände hon lätt det bara ljuslockiga hufvudet åt sidan, och högre brann den friska rodnaden på hennes friska kind, och ett gladt drag lade sig kring de välformade litet trotsiga läpparne, då deras blickar möttes.

Dagen hade varit en söndag, och dess stillhet syntes ännu lägrad öfver naturen. Ingen vindfläkt rörde sig, och den glatta sjön återspeglade ur sitt djup himlens ljusa blå och den genom natten dröjande skära aftonrodnaden. Ur den nära skogen hördes en talltrasts melankoliska slag, och mellan dessa blott det lätta knastrandet af den rörliga insektverlden i det omgifvande gräset. På sjelfva herrgården, som låg ett stycke borta uppåt backen, hade redan hvarje ljud tystnat, sedan för en stund tillbaka brunnstångens långsträckta knarrande gifvit det sista tecken till lif och rörelse, och dess sträfva toner bortdött i skogens klara återljud, som denna afton hördes färdiga att förtälja äfven hvarje tyst framhviskad hemlighet.

På den nämnda herrgården hade den unga Maja blifvit uppfostrad i en tjenarinnas ringa kall, men i en gynnad tjenarinnas, såsom händelsen vanligen är med dem, hvilka från en tidigare ålder upplefvat i samma hus. Oaktadt denna ringa plats hade likväl hennes sällsynta skönhet i förening med en öfver den öfriga almogens höjd bildning, som hennes dagliga omgifning meddelat henne, gjort den unga Maja till bygdens första tärna, åtminstone i dess ungsvenners ögon. Men hennes stilla jemnglada väsende, hennes vänlighet och tjenstaktighet mot alla jemte det obefläckade rykte hon bevarat hade äfven förvärfvat henne både äldres och yngres goda tillgifvenhet, och gummorna kunde icke nog prisa hennes färdighet och flinkhet i alla kvinliga handsöjder, långt öfver en vanlig bondflickas. Så var det intet under, att hon fastän så ung hade icke blott hvarjehanda varma tillbedjare i pjexor och vadmalsjackor, utan äfven allvarligt sinnade friare.

Man hade redan pratat hit och dit om hennes framtid, men nu visste alla, att hon bestämdt gifvit företräde åt den långa, smärta, nittonåriga Hintu, han som nu satt vid hennes sida, som eljest var så allvarsam och fåtalig, men nu syntes hafva en lika talande tunga som blickar. Han var enda sonen i en välbehållen bondgård, den som syntes derborta på insjöns strand under de lummiga björkarne, och man visste öfverallt,

att de redan åldriga föräldrarne ville öfverlåta den ärfda lilla egendomen åt sonen, så snart denne till deras tysta hem fört en svärdotter att förestå husets inre vård. Redan hade han på den väl underrättade modrens fråga yppat, hvem som vunnit hans håg och tycke, och hon hade gifvit hans val sitt bifall, sedan hon i ett kort tal framställt nödvändigheten för den blifvande svärdottren att lära stilla de kära korna annorlunda än på herrgården, der den arma boskapen hvarje vår såg så skral och mager ut. Det återstod nu blott att äfven vinna fadrens bifall, om hvilket den på gyllene förhoppningar rika sonen syntes vara säker, och att i sedvanlig ordning med talmannens biträde högtidligen fria. Det var härom han nu så ifrigt talade. 10

Tärnan unga delade icke fullt hans tro på fadrens benägenhet att bifalla till hans val, och med en hastig blick öfver till hans hem och björkar sade hon:

»Mutta jos ei faari suostuiskaan koko tuumaan?»

Kyllä se suostuu! svarade Hintu och fästade de allvarliga ögonen fulla af tillförsligt på henne, tilläggande: Juhannus aattona tulen minä tänne, toisen talon faari puhemiehenä, ja silloin tämä sormus pannaan sinun sormees. Eikö niin kultaseni? Sitten Mikkeliä häät pietään. 20

»En minä Mikkeliin ennätä» – började hon, och ett skalkaktigt leende vederlade hennes ord, öfvertygande Hintu, att han väl ännu skulle lyckas öfvertala sin tärna att icke uppskjuta brölloppet, blott de engång voro förlofvade. Men hon fortfor icke, ty i detsamma hördes ifrån skogen sprakandet af någon afbruten torr qvist. Hon kände en krampaktig sprittning i Hintus henne omslutande arm, och förskräckt hoppade hon upp ifrån stenen, på hvilken de suto. Äfven han steg upp. Båda sågo forskande åt det håll, hvarifrån de hört ljudet, men ingenting syntes, intet vidare hördes.

Blott ett ögonkast hade Hintu sändt ditåt, ty han fängslades af den ömma omsorg, som ögonblickets intryck røjde hos den älskade, och hvilken nu så tydligt framlyste, då hon vände det af fruktan bleka ansigtet mot honom och sade: 30

»Kuini ei hän olis Hyvönen?»

Ei kultani se ollut kukaan. Joku orava vielä lienee liikkeellä – svarade han och tryckte den blekas hand, i det han mottog ringen och gömde den till förlofningen. Och snart hade båda åter glömt den kortta oron, medan de så stodo hand i hand, och den ena glada planen för framtiden i vexladt samspråk aflöste den andra. Men äfven nattens stunder vexlade snabbt, och den till morgonrodnad förvandlade aftonrodnaden manade dem snart att skiljas. En trofast handtryckning, och hon sprang unnan hans omfamning samt med lätta steg uppåt gården. Han stod ett ögonblick qvar och såg på hennes viga raska hopp från den ena af de gångstigen afbrytande stenarne till den andra; sedan gick han med långsamma steg nedåt stranden. 40

Före skilsmessan hade hon nemligen bedt honom på en af herrgårdens båtar taga vägen till hemmet öfver sjön, icke långsamt stranden. Derföre stannade hon på slättan, öfver hvilken hon skulle klifva för att komma till gården, såg Hintu närma sig till båtarne, men genast återvända och vandra långsamt stranden. Hon gissade, att han icke funnit på några årar. Hon ville återkalla honom, för att afhemla dem, men afståndet var för långt, och hon fruktade att ropa högt. Icke heller såg han uppåt till henne. Jo, nu ser han dit och blir henne varse. Hon vinkar kallande. Han vinkar till gensvar – han har ansett detta för en afskedshelsning, och nu försvan han bakom skogsudden. Långsamma voro äfven hennes steg nu, då hon oroad af plågsamma aningar gick 50

den korta vägen till hemmet.

(n:o 32)

Fem veckor efter de båda älskandes möte syntes der på ett hemman i byn en stor folksamling. Hela byns befolkning var församlad högtidsklädd, men som det tycktes icke till en glad högtid; och äfven ifrån närliggande byar sågos små grupper af män långsät vägen röra sig mot samlingsstället. Karlarne stodo här tillsammans i en flock lyssnande till en talares i hopen allvarliga framställningar och betänkligt smackande på de korta snuggorna. Qvinnorna i flera grubber hade samlat sig kringom de tvenne fönstren till pörtet, emot sin vana hviskande och utsträckande de solbrända halsarne, för att kunna se, hvad derinne föregick. Sjelfsväldiga pojkar trängdes i dörren till förstugan, som äfven var uppfylld af folk. Här stodo Hintus äldriga fader och modren, hvilken nu och då med förklädessnibben torkade en tår ur de förgråtna ögonen, samt den qvinnliga betjeningen på herrgården och gummor och flickor, täflande att närma sig till pörtdörren. Blott nära invid denna sågos några yngre män församlade kring en äldre, hvilken stod der med en myndig embetsmin barhufvad och hållande handen på dörrhandtaget. Nu och då svarade han enstafvigt till någon af de öfriga framställd fråga. Hvarje fotsbredd för öfrigt inom det lilla rummet var upptagen, men här syntes en öppen plats, som blott innehades af en enda person, mot hvilken allas blickar förstulet och skyggt riktades. Det var en ung man om 25 till 27 år. Lutande venstra axeln mot väggen, höll han högra handen instucken i barmen och stod med nedsänkt hufvud vänd mot dörren och mot mannen med den mycket sägande myndiga minen. Endast nu och då upplyftade han det bleka ansigtet och sände en stolt, ljungande blick till någon bland de nyfisknaste, likasom för att visa deras forskande ögon tillbaka; och detta misslyckades endast hos några af de äldre, hvilka icke skydde att möta hans blickar. Men träffade de någon af de unga flickorna, kände hennes grannar säkert en ryckning genom ål henne, ja de sågo henne stundom hastigt söka dörren och fria luften. Öfverallt rådde stor stillhet. Endast några små barn i den lätta oskultsdräkten sprungo med ett par hundvalpar glammande omkring på den gräsrika gården.

Och der inne i pörtet – der satt bakom ett på golfvet framställt bord den nya domaren i orten, och vid sidan af bordet hans siktér, än skrifvande, än utsträckande handen, för att varsamt ännu en gång ordna de på bordet liggande papperen, skjuta den uppslagna bibeln närmare till bordskanten, eller flytta pennknifven upp på skriflyget o. s. v. Invid tvenne stugans väggar suto nämndemännen, vördiga, tysta och lyssnande, och ytterst på den ena bänken länsmannen jemte ett par af socknens herrar.

Men framför bordet stod den unga Maja. Det syntes väl, att hennes kinder bleknat, sedan afskedet från den älskade, men hennes lifliga tal och kanske den ovanliga belägenheten hade på dem nu uppjagat en lätt, rörlig rodnad. Man betraktade icke utan intresse den unga lärnan, der hon stod i den mörka, för all flärd fremmande dräkten, ifrigt men med låg röst talande ord, hvilkas oskyldiga värma gjorde dem öfvertygande, och med ett uttryck i det sköna ansigtet, såsom skulle hon haft medvetandet att här tala på en högre makts bud – ty hennes rol var anklagarens, och anklagelsen lydde på mord.

Hennes uppgifter till församlingens kyrkoherde och sednare till länsmannen hade redan blifvit intagna i undersökningsprotokollet. Den anklagade hade blifvit förhörd, och flera personer utom ed hörda angående bådås anföranden. Nu var hon inkallad att med anledning af,

hvad som förekommit, lemna vidare upplysningar. I ett sammanhang innehöll hennes anförande:

På aftonen följande dag efter den, då hon skiljdes från Hintu, hade dennes moder kommit till herrgården och under mycken oro begärt ett samtal med henne. Fruktande, att fadren satt sig emot hennes och Hintus förening, hade hon följt modren ut på gården. Men hvad hon här fick höra, öfvergick vida hennes mest fruktande aningar. Hintu hade sedan gårdagen varit försvunnen. Genast föllo hennes tankar nu på bullret, som de hört i skogen, och dermed förknippade sig andra än mera förskräckande minnen. Ty Hintu hade för henne omtalt, huru han hade att befara försåt af Hyvönen, hvilken låtit flerfaldiga hotelser undfalla sig. 10

Med hennes förhållande till Hyvönen var så beskaffadt, att denne, en torparson ifrån byn, redan i tvenne år, före hennes bekantskap med Hintu, vid hvarje tillfälle trängde sig på henne. Hans enträgenhet hade ock slutligen aftvingat henne ett möte, men aldrig hade hon, oaktadt hans enträgnaste böner, mottagit honom hos sig. Ty hon fruktade honom för hans oordentliga lefnadssätt och obändiga lynne, om hvilka hvarje qvinna i byn visste att tala. Sedan hon nu kring sednaste jultiden blifvit mera bekant med Hintu, hade hon sorgfälligt undvikit hvarje förhållande till Hyvönen, ehuru ofta än denne sökt närma sig, och hvilka förklenande tillmälen han än gjort Hintu och henne. Sin vrede öfver deras förhållande hade han ofta och tydligt ådagalagt. 20

Men af allt detta hade hon icke berättat något för den sorgsna modren, utan endast noggrannt redogjort för Hintus och hennes gårdags möte och deras skilsmessa samt härtill fogat många tröstande ord, sådane en fattig okunnig flicka kan tala dem, då hennes egen sorg kräfvat tröst.

Dagar hade förgått, utan att någon underrättelse om Hintu vunnits. Påföljande söndag hade Hyvönen åter visat sig på herrgården, men hon hade med hemlig bäfvan undflytt hans närvaro. Dock när hon på eftermiddagen var på väg till ett närbeläget torp, bebodt af den försvunna Hintus slägtlingar, stod på vägen i en skogsdunge Hyvönen plötsligt framför henne. Hon ville fly, men han quarhöll henne; hon ville kalla på hjälp, men hon vågade det icke vid hans hotelser. Han nämnde då som en afgjord sak, att Hintu drunknat, och fordrade hennes ja, då hon nu var fri från alla band. Röster af ankommande personer drefvo honom på flykten, innan hon svarat annorlunda än med böner att slippa lös, men han hade strängt förbjudit henne att omtala, hvad dem emellan tilldragit sig. 30 40

Dock när slutligen den döda Hintus lik fanns i sjön, då dref henne en olidlig ångest, att för kyrkoherden yppa, hvad hon visste och misstänkte. Nu sades det ju att läkaren funnit, att den döde blifvit omenskligt slagen, förrän han kom i sjön. Och om så var, kunde intet betaga henne den öfvertygelse, att Hyvönen varit banemannen. Gud skulle förlåta henne, om hennes misstanke gjorde honom orätt, men hennes samvete medgaf henne efter allt, hvad som förflutit, ingen annan öfvertygelse.

På domarens anmärkning, att kyrkoherdens berättelse innehöll, att hon förtrott honom något, som hon förbjudit honom yppa, och hvilket, såsom domaren erinrade henne, kunde vara af vigt för undersökningen, svarade hon tydligen undvikande, att det angick Hyvönens samtal med henne, hvaraf hon redan anförut det hufvudsakliga. Det märktes tydligen, att hennes hågkomster ännu förorsakade henne en darrning, hvilken ökades vid domarens förnyade frågor. Han upphörde derföre med dessa och lät den unga tjännan afräda men med 50

tillsägelse, att hon icke ännu finge aflägsna sig från tingsstället. Nämndemännen gifvo hvarandra betydelsefulla blickar.

(n:o 33)

Den anklagade inträdde. Det var den bleka unga mannen, hvilken derute i förstugan tydligen varit den förnämsta personen. Hans namn var Hyvönen. Ett leende af lätt hån öfverfor nu hans ansigte, då han närmade sig domarebordet.

10 Enstafvigt vidhöll han sin uppgift, att han den natt, då Hintu försvann, icke lemnat sitt hem och sin bädd. Endast då domaren uppmanade honom, att förklara sig öfver hans sednaste sammanträffande med den dödes efterlemnade fästmö, märktes i hans läppar en lätt ryckning, och hans blick mönstrade snabbt de stumma nämndemännerna, – likasom för att utspana, huru mycket den unga Maja bekant – förrän han med fast stämma nekade till hela mötet. Men när domaren gjorde det honom bekant, att någon på herrgården sett honom taga vägen åt det håll, hvarest mötet skett, svarade han: »Jag gick icke åt torpet utan bortåt hagen.» Då erinrade domaren, att ju ingen för honom yppat, hvar han skulle sammanträffat med Maja. Förlägen stammade han nu några otydliga ord och nedslog ögonen för
20 domarens forskande blick. Nämndemännen läto beundrande sina blickar vandra mellan domaren och den anklagade. Dock denne vägrade nu gifva något vidare svar.

Derpå aflade flera personer vittnesed och upprepade, hvad de redan förut hade anfört. Deras berättelser voro långa, ty de innehöllo den vittnande personens lefvernesbeskrifning åtminstone för en hel dag och upptogo icke blott dennes görande och låtande, utan äfven hans hvarjehanda frön till tankar och funderingar; men resultatet blef merendels detsamma, att de ingenting i saken visste. Om domaren ville leda dem på hufvudsaken och frågade: om de icke hade något till denna
30 att anföra? kunde det väl hända, att han fick till svar: »*skuka niitä kaikkia tietää*. Ett par personer hade dock hört Hyvönen utbrista i hotelser med anledning af Hintus förhållande till flickan. Ja en af dem intygade, att Hyvönen ännu aftonen före den sednares försvinnande utropat: »Mätte den onde taga alla lyckliga friare, så att de olycklige finge ärfva dem!» – Den anklagade fortfor blott att bestrida hvarje anfördt vittnesmål.

Slutligen framträdde der en gammal flicka och bevittnade: att hon den ifrågavarande natten sett den anklagade vid stranden kort efter midnatten, sysselsatt att skjuta ut en tom båt, hvarest han i sjön tvättat sina händer.
40

Knappt hade hon talat ut, förrän den anklagade rusade till bordet, slängde den uppslagna bibeln med vild häftighet i golvet, och framprässade öfver de af raseri fragdande läpparne en förbannelse mot dem, som bära falskt vittnesbörd.

Domaren lät kalla in den myndiga embetsmannen utanför dörren och tillsade honom att hålla sig beredd till den anklagades förvarande. Rättaren tog då sin plats innanför dörren bakom den anklagade, sedan han likväl förut meddelat en af de utanföre stående personerna uppdraget att ifrån granngården afhämta de nödiga förvaringsmedlen,
50 hvilka den omtänksamme medfört men ända tills nu försigtigt hållit unngömda för mängdens blickar. Man hörde utifrån sorlet, som denna underrättelse väckte bland den hittills tysta folkhopen.

»Mig skall man fängsla?» röt den anklagade; »Mig, på en falsk ed och för några ord, dem jag uttalat mot en okynnig pojke! Finns då icke rättvisa i landet? Den dag skall komma, då detta skall träffa någon

annan, om man vågar det mot mig!»! Hans kropp darrade af vrede eller någon inre kamp, och rösten blef småningom sväfvande. Han nödgades ett ögonblick stödja sig mot den nära ungnsmuren. Men nu inträdde åter den unga Maja. Hennes närvaro syntes återkalla honom till besinning. Han stod åter upprätt och förföljde henne med en blick i början bister och hotande; men småningom antog hans ansigte ett förunderligt blandadt uttryck af vild passion, sorg, ända till vemodig ömhet, då hon drog sig unnan till motsatta sidan af rummet. En gång såg hon öfver till honom, men vände sig genast åter mot domarebordet blekare än förut.

10

Domaren gjorde henne ännu några frågor angående mötet i skogen och sökte förmå den anklagade, att med anledning af hennes svar lemna någon upplysning, erinrande honom om den kännedom han förråd angående mötesstället. Men denne bibehöll en envis tystnad, endast försänkt i den unga qvinnans åskådande, såsom skulle ingen annan funnits i rummet. Slutligen då hon vände sitt tal till honom, och förmanande honom med några bevekande ord att gifva sanningen äran tillade: »har du glömt, hvad du då sade mig, det jag för mitt lif icke skulle våga nämna?» – då brusade åter det vilda sinnet upp, och han trädde henne ett par steg närmare, i det han under en hotande åtbörd utbrast: »äfven du vill då åt mitt lif med falska ord! skall äfven jag tala?» – Ett förfärens skri undfor den unga flickans läppar, i det hon flydde unnan för den hotande till rummets aflägsnaste hörn. I detsamma dånade rasslande bojor ned på förstugugolfvet, och derute hördes ett doft sorl bland mängden. Inne blef allt för en lång stund lyst och stilla.

20

Aktor, den anklagade och vittnena hade fått afträda och åter blifvit inkallade. Utslaget lydde på uppskof med undersökningen, och den anklagades försändande till länehäktet i St: Michel.

Nu satt han i halfliggande ställning på gården, och hans fot hvilade på en öfver marken föga upphöjd sten, mot hvilken rättaren med kraftiga slag af en slägga fastnitade bojorna kring hans muskelstarka ben. Kring honom trängdes den gapande mängden. Han satt hvilande hufvudet i handen med tillslutna ögon men med ett spotskt leende drag kring de hårdt sammanprässade läpparne.

30

Men der borta på vägen, redan långt ifrån tingsstället, hastade den unga Maja fram såsom en flyende. Vid de dånande slagen, hvilka hördes ända hit, förde hon händerna till öronen för att utestänga de hemska ljuden; men strömmande tårar gjorde de förut så klara och leende ögonen dunkla, och hon tvangs att åter aftorka dem och åter höra sig förföljas af släggans tunga fall och bojornas rassel. I outhärlig ångest och ur stånd att mera taga ett enda steg, nedföll hon vid vägen på sina knän och lutade hufvudet mot de sammanknäppa händerna.

40

När de plågade ljuden tystnat, fortsatte hon åter lugnare och stilla gråtande sin väg, öfvertänkande, att det ännu icke var slut, utan att rättens utslag kallat henne att åter infinna sig den 10 Augusti. – Denna dag är nu förbi. Hvad på den blifvit upplyst, skall den deltagande läsarinna få veta, så snart det kommit till berättarens kunskap.

(n:o 13)

Utvecklingen af den tragiska tilldragelse, hvarom vi under denna titel berättat, har af orsaker, hvilka nedanföre uppgifvas, blifvit fördröjd. För dem af våra läsare, hvilka tilläfventyrs icke läsit berättelsens början i detta blads första årgång, upprepa vi i korthet: att Hintu var en hemmansegares nittonåriga son, som varmt älskade den än yngre Maja, väl blott en tjenarinna på herrgården i socknen, der hon njutit

50

vård ända från barndomen, men i skönhet och sedigt hjertelag utmärkt bland sina medsysstrar samt i kunskap och sätt öfver sitt stånd. Redan tidigare hade dock ett barnsligt förhållande funnits mellan henne och den ett par år äldre, numera till sina seder förderfvade Hyvönen, son till torparen under herrgården. Nu hade Hintu vunnit flickans hjerta och löfte om hennes hand. Svartsjuka och hämdebegär voro härvid Hyvönens känslor. Efter ett långt möte en vacker söndags qväll förlidne sommar begaf sig Hintu från herrgården långsät insjöns strand till det på dess andra sida belägna fridfulla hemmet och sågs sedan icke mera.

10 Dock, någon tid derefter hittades i sjön hans lik, hvarå tydliga spår funnos till öfvergånget våld. Fällda hotelser gjorde Hyvönen misstänkt för ett mord, och vid den lagliga undersökningen funnos skäl nog till hans häktande. Men han vägrade att något bekänna, och ännu sagnades alla närmare underrättelser. Hintu hade varit känd för stark och modig, och flera medbrottsliga måste finnas. Men vittnen uppträdde, som friade alla misstänkta, till och med gjorde Hyvönens skuld högst osäker. Se här, hvad sednaste ransakning den 1:sta Mars upplyst. Det framter åter en af dessa skenbart tillfälliga skickelser, hvilka så ofta bringa brottet i dagen.

20 Den nämnda herrgården ligger på en höjd, vid en vik af Saimen. På andra sidan om densamma är en sjö af ringa omfång, och från dennas motsatta strand höjer sig åter marken till det berg, på hvars sluttning Hintus hem är beläget, så att sjön ligger i en ganska djup dal. Vägen ifrån herrgården leder vester om insjön, och nedom densamma närmare sjön ligga fyra torp, af hvilka ett har till åboer Hyvönens föräldrar. Tre yngre män, Nurhonen, Kandonen och Auvinen, den sistnämnda endast sjutton år gammal, alla misstänkta för delaktighet i gerningen, hade sina bostäder en i hvarje af de tre öfriga torpen. Eljest till det mesta

30 öppen är vägen, der den sänker sig djupast ned i dalen, tätt kringvuxen af småskog.

Någon läsare erinrar sig troligen den klara svala natt, som följde på söndagen d. 2 Juni 1844. Den sköna qvällen hade för Hintu försvunnit i ljufva samtal, der han satt vid älskarinnans sida på den steniga, af blyga vipplingar doftande backen utanför herrgården. Men dess skönhet stördes för den i skogsbrynet spejande Hyvönen just af de älskandes åsyn. Såsom af en hemlig magt stod han fastbunden på denna plats för att se, hvad han likväl mest hatade att skåda, och hans hjerta svällde

40 växlande af svartsjukans qval och af hämndens vildt berusande förkänsla. Hans häftigt upprörda blod gjorde blicken skum, så att allt omkring honom höljdes i en grå oredig skymning, men för detta enda föremål, för de älskandes grupp deruppe, hade den en genomträngande skärpa. Den stirrade på denna punkt, så att ögonstenarne trängde fram ur sina gropar, den uppslukade dem, honom af hat, henne af kärlek. Så stod han med spänd blick, med knuten hand, och hvita skumperlor trängde fram mellan de sakta gnisslande tänderna, de blåa, hårdt tillslutna läpparne – och på den bleka, sträfva kinden sökte sig en ensam glänsande tår en väg ned till den blomstrande ljungen vid hans

50 fötter. Med den vek det godas engel ur hans hjerta.

Ty nu reste sig Hintu för att gå, och efter den sista handtryckningens marter rusade äfven Hyvönen inåt skogen, ned i däliden, der han väntades af sina tre kamrater, hvilka under tysta enstafviga hviskningar drucko mod och samvetsro ur den brännande källa, Hyvönen hade haft omsorg att förskaffa dem. »Nyt on aika!» hväste han till dem och rykte flaskan ur Nurhönens hand, för att äfven sjelf lifva sina af

passionens öfverspänning mattade lifsandar. Hvar och en grep nu till sitt vapen, en grof stör, och tysta smögo de sig närmare till vägen. Men ännu förflöt en half timma, utan att någon visade sig. Hintus afsked hade, såsom sed är bland älskande, icke varit det sista; och flaskan hann ännu två gånger göra sin rund mellan de otäligt och likväl med en hemlig bäfvan väntande.

Men snart hördes en munter sång och kort derpå äfven raska steg, som närmade sig utåt vägen. Det var Hintu, hvilken, sedan han icke funnit några årar i båtarne vid stranden, valt denna väg till hemmet, utan att dela sin fästmö's oro och fruktande aningar, emedan sådana alltid varit fremmande för hans af gladt ungdomsmod fulla själ. Han var nu midtför den plats, der hans fiender lågo fördolda. De trennes blickar rigtades från deras gömställen frågande på Hyvönen. Men i detta afgörande ögonblick, stunden för valet mellan lif och död, svek honom modet, och han kände sin hand för svag att rigta det mördande hugget. Kanske skulle tillfället blifvit obegagnadt, brottet sedan aldrig föröfvats, om icke det föregående dryckeslaget hunnit reta en bland kamraterna till ytterlig vildhet. Det var Kandonen, som fått sin plats längst nedåt dalen, och som hyste detta hemliga agg till Hintu, hvilket den förderfvade ofta närer mot den sedliga och aktade. Redan hade Hintu utan att ana den nära faran gått förbi de öfriga, och ännu en half minuts dröjsmål skulle gjort ett lönnhugg omöjligt. Men då Kandonen såg rofvet så nära att undslippa sig, rusade han upp, och i samma ögonblick drabbade hans påk Hintu bakifrån öfver hjessan. Utan ett ljud störtade den olycklige framstupad till marken. Äfven de öfriga hade vid Kandonens rörelse sprungit upp, men de stodo nu der hvar och en likasom fastspikad på sin plats, och deras blickar, flyende hvarandras möte, häftades med skygghet på den fallna. En hemsk tystnad herrskade för ett ögonblick.

Men då den slagne ännu gaf tecken till lif, vågade Kandonen fatta uti honom för att upplyfta hans hufvud. Denna rörelse väckte Hintus domnade sinnen till medvetande, och matt stödjande det blodiga hufvudet mot armen sade han: »Elkä minua murhakkoo!»

Ljudet af denna röst tände åter alla furier i Hyvönens bröst – han hade också intet mer att frukta af rivalen. Med ett språng stod han vid den fallnes sida. »Vieläkö sinä perkele elät?» gnisslade han, och ett nytt slag af hans vapen, gifvit med raseriets hela styrka, sänkte den hatades hufvud åter till jorden. På hans tillrop närmade sig nu äfven Nurhonen och Auvinen, och de fyra hjälptes åt att sänka det ännu icke kallnade liket i den närbelägna sjön.

Brottet var fullbordadt – men straffet vakade.

Under den halftimma, som hade förflutit mellan Hyvönens och Hintus ankomst till stället, hade en gammal gubbe jemte sin sextonåriga son vandrat samma väg, förbi herrgården och utåt insjöns strand. Gubben var en manufakturist, ehuru bland de anspråkslösaste, ty han slog upp sin fabrik för näfverskor, hvart helst han kom. Nu vände han hemåt från en lång utvandring, och emedan gubben fromt hade öfververit dagens gudstjenst, så blef dagen honom för kort att hinna hemmet, och i den ljusa natten fortsatte de båda färden. Trötta lägrade de sig nu att hvila vid en nära vägen flytande källa, ur hvars klara våg de hemtade en dryck till sin tarfliga måltid af salt fisk och bröd. Här suto de, då Hintu kom vägen utföre. Han märkte dem icke. Men väl sågo både fader och son honom och voro vittnen till det plötsliga anfallet. Sonen ville betagen af ungdomlig medkänsla för den anfallna rusa upp till hans bistånd, men fadren höll honom tillbaka; han

öppnade läpparne till ett hotande utrop, men fadren tryckte snabbt handen öfver hans mun. Denne hade nemligen redan upptäckt de tre öfriga mördarna, och en ögonblicklig känsla lärde honom, att de, hvilka icke haft försyn att såsom stråtröfvare lägga sig i försåt vid vägen, icke heller skulle tveka att undanrödja två så besvärliga vittnen som honom och hans son. Med ytterlig omsorg vakade han således deröfver, att sonen icke fick genom minsta ljud eller rörelse förråda dem, under det likväl bådas blickar ofrånvänt ehuru med fasa följde den hemska dragningskraft, som brottets åsyn eger. Så snart mördarna aflägsnat sig med den döda kroppen, vegåfvo sig äfven gubben och hans son krypande inåt skogen.

Väl hade man under loppet af ransakningen hviskat om en gubbe, hvilken samma natt, mordet skedde, skulle färdats öfver mordplatsen, men ingen upplysning om honom hade kunnat vinnas; ty en del ville icke yppa, hvad de visste, en annan del, till hvilken äfven gubben sjelf hörde, vågade det icke, emedan de tre bland mördarna ännu voro på fri fot. Ryktet härom hade dock hunnit äfven domarens och aktorns öron, och silfret, denna i vårt land lika mäktiga talisman som i andra länder guldet, hade bevekt de motvilligas sinne. Gubbens namn nämndes, och han inkallades att vittna, sedan han erhållit en ny och säkrare boningsplats.

Skakande var det uppträde, då gubben efter aflagd vittnesed gjorde ofvan citerade berättelse om förloppet. Den unga Maja signade ned vid beskrifningen öfver den älskades sista stund. Hintus faders våldsamma gråt afbröt särskilda gånger vittnets berättelse. Der stodo de anklagade, alltmer bleknande för hvarje ord. Endast Nurhonen röt fräckt: »mitä tuo hullu puhuu? minä olen näyttänyt, missä minä siinä yönä olin.» Hyvönen deremot förlorade fattningen och utbrast ifrigt: »Sen sinä valehtelet, että minä viimiseksi löin!» Kandonen försökte tala, men hans ansigte förvreds af krampaktiga ryckningar, tungan nekade honom sin tjenst, och hans ord kunde af ingen förstås. Den sjuttonåriga Auvinen darrade som ett asplöf, och hans tänder slogo hörbart mot hvarandra. Der stodo ännu bleknande *tolf* falska vittnen, hvilka förut intygat, att de anklagade tillbragt den olyckliga natten i sina hem. Hvilka skilda känslor skulle det icke väcka i alla dessa åhörars hjertan, då gubben, slutande sin berättelse, hopknäppte de af ålder och arbete styfnade händerna, höjde den tårade blicken mot himmelen och under dödstystnaden med fast stämma utropade: »och detta är så sannt, att jag inför Gud på den yttersta domen icke har något att tillägga eller återkalla».

124 SVENSK-FINSK LITTERATUR.

Litteraturblad till Saima 1. VIII 1844

2. URKUNDER UPPLYSANDE FINLANDS ÖDEN OCH TILLSTÅND I SLUTET AF 16-DE OCH BÖRJAN AF 17-DE ÅRHUNDRADET. 1-STA FLOCKEN. H. FORS 1843. PRIS FÖR SUBSKRIB. 40, FÖR KÖPARE 50 KOP. SILFVER

50 Denna samling af Urkunder för Finsk Historie är den tredje, som sett dagen, om man undantager författningssamlingar Hofrättsuniversaler o. s. v. Med undantag af Porthans Chronicon finnes också ingen på urkunder stödd teckning af Finlands häfder. Likväl lærer hvars och ens erfarenhet att historien endast sålunda behandlad väcker ett blifvande intresse, samt att en sådan urkundlig historisk litteratur, kanske bland